

Saša Filipenko

ŠTVANICE

PISTORIUS & OLŠANSKÁ

Napínavý román *Štvanice* nabízí čtenáři velmi aktuální téma, jímž je manipulace veřejným míněním. Jeho hrdinou je novinář Anton Pjatyj, který v rámci své investigativní práce poukazuje na špinavé praktiky jednoho ruského oligarchy, zosobňujícího spojení kriminálního živlu s politickou a ekonomickou mocí. Ten si proto najme PR-agenturu, a dá jí úkol znepříjemňovat život nepohodlnému novináři tak dlouho, dokud se nepřestane štourat v oligarchových záležitostech, anebo alespoň natrvalo nezmizí někde v zahraničí. A agentura se pustí do práce a zahájí štvanici, která zasáhne Antona samotného, celou jeho rodinu, a nakonec se vymkne veškeré kontrole.

Štvanice může působit jako antiutopický román. Avšak v realitě současného Ruska je spojení žalobce a soudce v jedněch rukách, stejně jako propojení politiků a bezpečnostních složek s kriminálními živly bohužel utopí jen zdánlivou. Svou naléhavost má Filipenkova kniha ale i ve světě demokratickém, jehož závislost na mediálním šíření informací jej činí stále více zranitelným.

Pphoto: Lukas Lienhard / © Diogenes Verlag

Původem běloruský spisovatel **Saša Filipenko** píše rusky i bělorusky. Narodil se v roce 1984 v Minsku, během studia se přestěhoval do Ruska. Po ukončení filologie na Petrohradské státní univerzitě pracoval jako scénárista na Prvním kanálu státní televize, odkud brzy přešel do opoziční nezávislé internetové televize Dožd'.

Filipenko je autorem čtyř románů: *Bývalý syn* (Byvsij syn, 2014), *Záměry* (Zamysly, 2015), *Štvanice* (Travlja, 2016) a *Rudý kříž* (Krasnyj krest, 2017, česky 2019) a *Návrat do Ostrogu* (Vozvraščenije v Ostrog, 2019). Jeho knihy jsou dnes přeloženy do osmi evropských jazyků. V roce 2016 se stal finalistou knižní ceny *Ruskaja Premija*.

Saša Filipenko

Š
T
V
A
N
I
C
E

Š

T

Saša Filipenko

V

A

N

I

Z ruštiny přeložil Libor Dvořák

C

E

Pistorius & Olšanská

Příbram 2021

Tato kniha byla vydána s laskavou pomocí Ministerstva kultury ČR, Nadace Český literární fond a Nadace Michaila Prochorova v rámci programu TRANSCRIPT, podporujícího vydávání překladů ruské literatury. Издание осуществлено при участии Программы поддержки переводов русской литературы TRANSCRIPT Фонда Михаила Прохорова.

MINISTERSTVO
KULTURY

transcript

Copyright© 2020 by Diogenes Verlag AG, Zurich. All rights reserved
Překlad © Libor Dvořák, 2021

ISBN 978-80-7579-114-6

Sonáta (italsky sonare – znít) je instrumentální hudební žánr a také hudební forma, které se říká sonátová. Komponuje se pro komorní nástrojové obsazení a klavír.

ÚVOD

Po obědě se na zahradě pořádá kvíz. Ústředním tématem je ruská hudba 19. a 20. století. Za doprovodu cikád znějí Musorgskij, Čajkovskij či třeba Kjui. Líza se dopouští jen jediné chyby: Ostrov mrtvých si splete se Symfonickými tanci. „Rachmaninov by vám to prominul,“ směje se pedagog Gněsinova hudebního učiliště, který sem také přijel na letní pobyt. Stříbro získává Pavel, který nepozná Sbor bojarů a Lásku ke třem pomerančům. Nejstarší a nejmladší, tedy Alexandr a Anatolij, odevzdávají prázdné papíry. Saša se právě vrátil z tréninku a Tolja se nemůže odtrhnout od počítačové hry.

K večeri usedají těsně před sedmou. Z reproduktorů se linou Moskevské večery. Objednaný kuchař servíruje mořské plody. Pavel se chlubí, že při výletu do Antibes vyhandrkoval u monsieur Guillama tři láhve po šesti tisících. Alexandr mlčí. Tolja sedí u počítačové hry. Jeho maminka poznamenává, že smlouvání je nízkost, protože Francouzi, ti flašinetáři se smetákem víte kde, pak můžou vykládat, že všichni Rusové jsou hokynáři.

Po večeři všichni usedají k televizoru. Velký plochý přístroj stojí přímo tady v zahradě. Kabely se proplétají se zelenou hadicí. Nad obrazovkou krouží včela.

Otce sledují beze slova a mimořádně pozorně. Tatíček předpovídá nevyhnutelnou zkázu konzumní společnosti, rozpráví o neefektivnosti demokracie a trvá na nevyhnutelné proměně světa v duchu pravoslavných zásad. V odpovědi na otázku novinářky (neuvěřitelně krásné a fatálně pitomé momentální milenky známého ministra) otec prohlašuje, že sankcí se neobává, že žádné nemovitosti v zahraničí nevlastní a že jeho jediným bohatstvím je Rusko. Děti se rozesmějí. Matka se zasmuší.

Příští den se rozhodnou strávit na moři. Jasně modré vlny směrem k obzoru postupně blednou. Tu a tam, jako by vymačkávaly zubní pastu z tuby, za sebou jachty zanechávají dlouhou bílou brázdu. Líza s Pavlem leží na zádi a baví se o letadlech přistávajících na letišti v Nice. Elizabeth jen tryskáče počítá, Paul se soustředí na „žebračké“ nízkonákladovky a jejich airbusy či boeingy.

„A víš ty, proč se papež po vystoupení z letadla vždycky pokřičuje?“

„Nevím, proč?“

„Protože kdybys lítala s Alitalií, taky se budeš křižovat.“

Mamka s Alexandrem se uvelebili přímo na heliportu. Malý Anatolij válčí s internetovými příšerami. Žluté písmeno H přetínají tři lehátka. Mamka má na hlavě klobouk, jehož širokánskou krempu by jí záviděl i sám Saturn, Alexandr zase bejsbolku se zvednutým kšiltlem.

Na sousední jachtě se s gustem opaluje neonacistický poslanec. O společnost a zábavu se mu stará známý spisovatel. Po palubě pobíhají literátovy děti a jejich vychovatelky. Spisovatel úpěnlivě žadoní o peníze. Poslanec v zásadě není proti, ale jisté potěšení mu zatím působí spisovatelovy řečnické tanečky. Po moři se zvuk šíří zcela bez překážek.

„Panebože, pokud mu okamžitě něco nevysolí, tak mu ty peníze dám sama!“

„Četlas, co se o nás dnes píše?“

„Četla...“

Alexandr má na mysli text, který se na síti objevil teprve před pár hodinami. Po až příliš vlasteneckém otcově televizním vystoupení vyšel na blogu známého novináře článek přinášející mimo jiné informace o pár bankovních účtech (pravda, nikterak ohromujících) a několika vilách na pobřeží. Uváděla se tam také místa, kde momentálně studují Líza, Pavel a Anatolij. Dvě pařížská lycea a jedna škola jsou identifikovány přesně. O tom, že Alexandr hraje za jedno mužstvo nejvyšší francouzské fotbalové soutěže, se tu neznámo proč nepíše.

„Myslíš si, že tahle prohlášení otec odskáče?“

„Spíš si to odskáče ten, kdo to všechno zveřejnil.“

EXPOZICE

HLAVNÍ TÉMA

Hlavní část je velmi důležitou komponentou expozice. Je to základ příštího konfliktu a jeho vývoje. A tak zatímco se Slavinovi opalují na palubě, melodie nás přenáší do budoucnosti a poprvé tu také zaslechneme motiv štvance.

Jáma je vykopaná a bagr do ní spouští sloup, upevněný ke lžici. Jako mléko do sklenice do ní okamžitě natéká mlha. Kolem je ticho. Nikde ani domy, ani elektrické vedení. Jen lakonické nekonečno – temný les a šedá mračna.

Pravidla jsou jasná: Do každého kola budou nasazeni vždy jen dva psi. Medvěda ke sloupu přivážou za zadní tlapu. Zuby a drápy mu trhat nebudou. Smečka vítězí v případě, že se medvěd ocitne na zádech – a to bude samozřejmě jeho smrt.

„Tak mu snad aspoň vypíchnem oči! Když mu dopřem takový úlevy, pobije nám všechny psy.“

„Ne!“

Šéf je proti. Pravidla jsou pravidla. V rukou držíme termosky, psi jsou zatím v džípech se zapocenými okny. Nejvyšší čas začít.

Vyrazí první dvojice psů. Jejich majitel si spokojeně mne ruce, zubí se a je přesvědčen, že s medvědem je konec. Pabl. Nemá nejmenší představu, čeho je schopno zvíře zahnané do kouta. I když by to vědět mohl: Tento pozvaný host je vyšetřovatel obzvlášť závažných trestných činů. Nejspíš toho ale mnohem víc ví o výsledcích.

Ticho protrhne zuřivý štěkot psů, kteří se vrhnou na medvěda, ale hned se zase stáhnou. Prohnou hřbety a jen bezmocně rafají. Chlupy po celém těle jim vstaly. Nám zase naskočí husí kůže. Nevidíme to poprvé, ale takhle je to v prvních minutách vždycky. Jde z toho strašlivý děs. Připoutané zvíře dutě ryčí. Zvedá se na zadní, ale zaútočit nemůže. Vše, co je mu dnes dovoleno, je pomalá smrt. Šéf se usmívá.

Jatka jsou v plném chodu. Boj pokračuje. První fena s přeraženou páteří zoufale skučí. Krev teče proudem a vyhřezají střeva. Ty vnitřnosti jsou růžové, mnohem světlejší než krev. Usmíváme se, protože tenhle míša je pašák. To zvíře se nám zamlouvá, škoda jen, že už brzy bude po smrti. Než na něj poštveme mastify, dokonce bychom ho nejradši pustili, ale to šéf nedovolí...

V poledne huňáče zahrabali. Úkol pro případného preparátora by se tu nenašel žádný – míša byl rozsápaný na cáry. Člověku je ho až líto... bylo to dobré zvíře, takové kurážné...

Vracíme se do aut a pouštíme rádio. Z toho nám zpívá Lev Leščenko:

*Na tribunách už je zcela ticho,
rychle končí chvíle zázraků,
na shledanou, náš laskavý míšo,
vrať se k lesu, zanech rozpaků.
Nebud' smutný a věnuj nám úsměv,
na tenhle den dlouho vzpomínej,
a doufej, že spatříme se znovu,
nové setkání už teď si přej.*

Pauza

V této pasáži se seznámíme s věhlasným violoncellistou Markem Smyslovem, který pro nás toto dílo provede.

Nádraží v metropoli módy. Třístapadesátimetrová klenutá ocelová dvorana. Symbol někdejší Mussoliniho moci, postupně transformovaný do podoby, která je skoro krásná. Běžíme po nástupišti. Vlak se už co nevidět dá do pohybu. Já nesu violoncello a knihu, Fjodor zase kufr a pětilitrový demižon vína, kterému se tady říká *bambino*. Jen bůh ví, k čemu tak velkou nádobu s vínem potřebuje.

Přítel mi sotva stačí – však se mu taky už na konzervatoři říkalo Metrák. Nakonec do mě Feđa vrazil. Demižón spadl na zem. Všude kolem teče červené víno.

„Marku, už nemůžu! Já snad chcípnu! Prosím tě... počkej chvílku!“